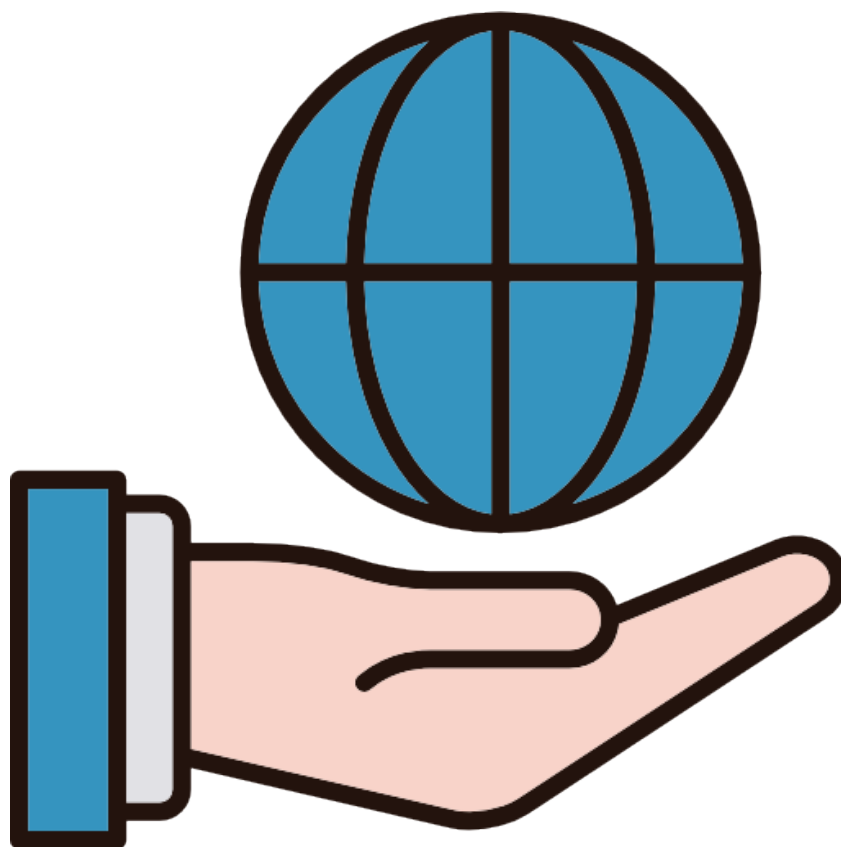

Maj 2019

GLOBALISERINGENS BIDRAG TIL DANSK ØKONOMI ER FALDET TIL DET LAVESTE DE SIDSTE 50 ÅR

Analyse udarbejdet af
Seniorøkonom Jens Hjarsbech

AXCELFUTURE
ERHVERVSLIVETS TÆNKETANK

HOVEDKONKLUSIONER

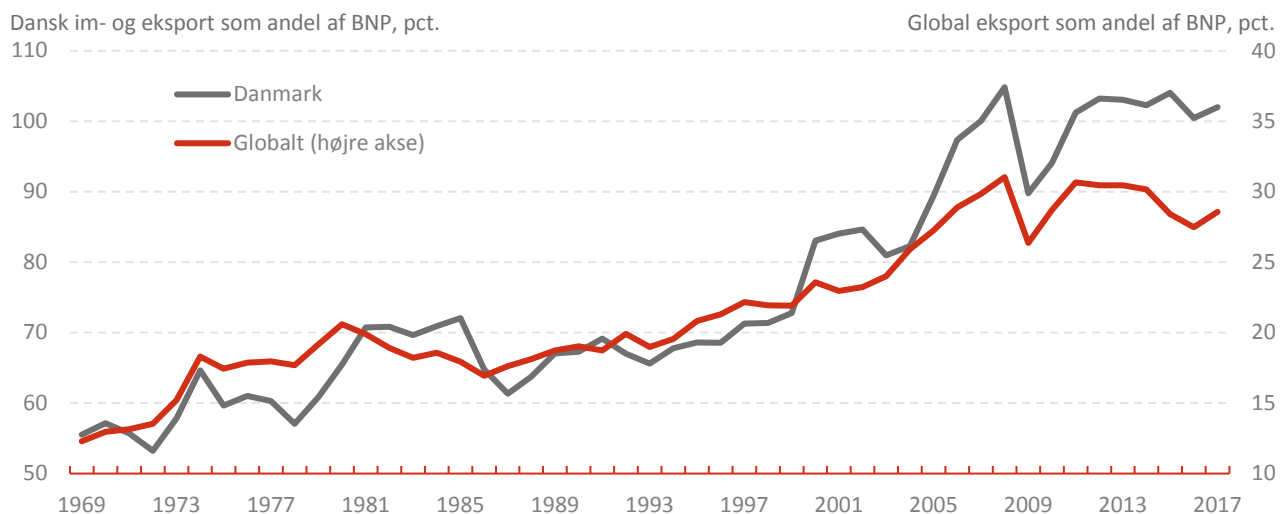
- o Globaliseringen har været en markant løftestang for dansk velstand de sidste mange år.
- o De samlede gevinster fra øget samhandel vurderes til ca. 15 mia. kr. i 70'erne, 18 mia. kr. i 80'erne og 29 mia. kr. i 90'erne.
- o I perioden 1998-2008 vurderes bidraget til væksten at være på hele 128 mia. kr. Det svarer til, at 43 pct. af den samlede vækst i BNP i perioden kan tilskrives merhandel.
- o Siden 2008 er globaliseringen gået i stå, når man måler det som international handel i forhold til BNP.
- o Mervæksten i den danske samhandel – dvs. im- og eksportvækst set i forhold til væksten i BNP – har de sidste 10 år været den laveste gennem de sidste 50 år.
- o Bidraget til dansk økonomi vurderes derfor kun at være 8 mia. kr. i perioden 2008-2018 – det laveste over hele den 50-årige periode.
- o Globaliseringens bidrag til økonomien giver sig udslag i større forbrugsmuligheder.
- o Det markante bidraget til økonomien i perioden 1998-2008 vurderes at have øget privatforbruget pr. indbygger med hele 10.900 kr. Bidraget til forbruget faldt til 700 kr. pr. indbygger i perioden 2008-2018 som følge af afmatningen i globaliseringen.
- o Både eksport og import er med til at øge produktiviteten i økonomien, hvormed både øget import og eksport på globalt plan har positive effekter på den indenlandske økonomi som målt ved fx BNP eller privatforbruget.

ØGET SAMHANDEL HAR BUNDET VERDEN TÆTTERE SAMMEN – VIL DET FORTSÆTTE?

Globaliseringen har mange former. Stigende strømme af kapital, mennesker, ideer, kommunikation, varer og tjenester er alle forbundet med globaliseringen. Ser vi bare på handlen på tværs af grænser, er det tydeligt, at globaliseringen har bundet verden tættere sammen gennem øget samhandel. Global eksport svarede i 1969 til 12 pct. af globalt BNP. I 2008 var det steget til 31 pct. Udviklingen er i høj grad også smittet af på Danmark. Ser vi på dansk im- og eksport i forhold til BNP, er det steget fra 56 pct. i 1969 til 105 pct. i 2008.

Siden 2008 er globaliseringen gået i stå – i hvert fald målt som international handel i forhold til BNP. Globaliseringen tog for alvor fart i 1990'erne og steg hastigt frem til finanskrisen i 2008. Finanskrisen havde markante implikationer for en stor del af verdens økonomier og ledte til et kraftigt fald i verdenshandlen. Det tabte er genvundet, men de senere år har pilen peget mere i retningen ad en "de-globalisering" end en ny "hyperglobalisering".

FIGUR 1: HANDLEN ER FORDOBLET SOM ANDEL AF BNP

Kilde: Verdensbanken, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Note: Beregnet i løbende priser. For Danmark vises im- og eksport som andel af BNP. Globalt vises kun eksport som andel af BNP, da global eksport (i princippet) er lig global import.

Denne analyse ser nærmere på globaliseringens bidrag til dansk økonomi fra slutningen af 1960'erne og frem til nu.

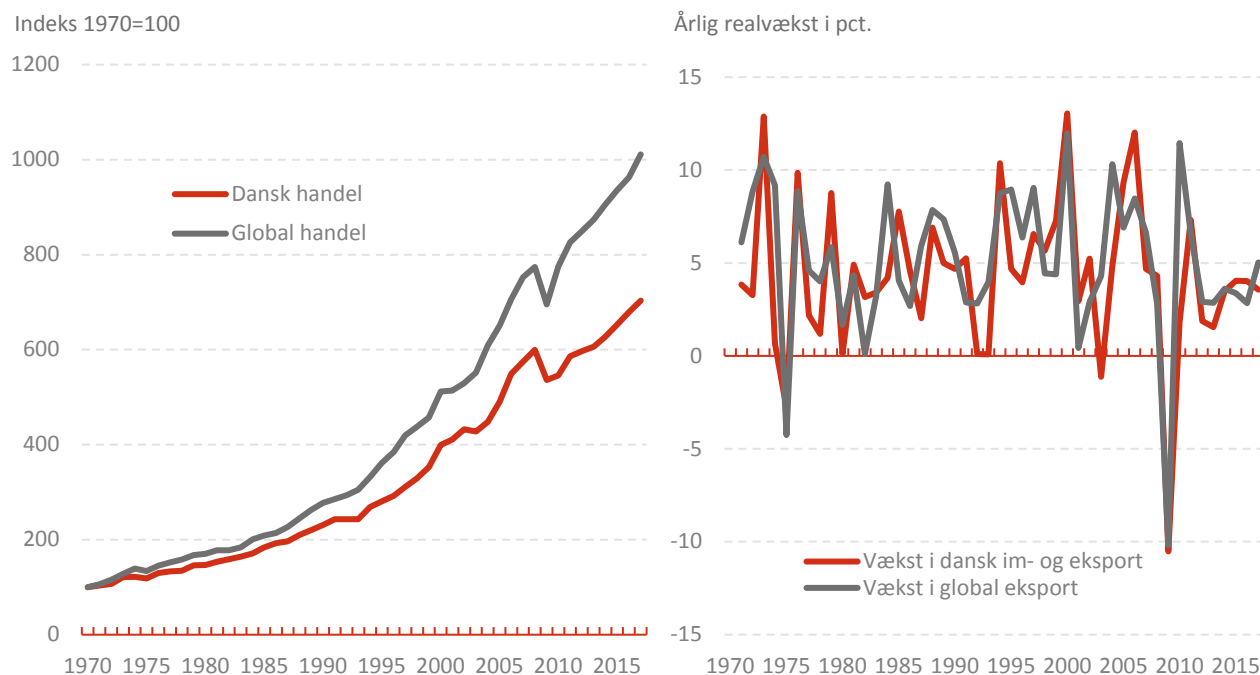
TÆT SAMMENHÆNG MELLEM VÆKSTEN I VERDENSHANDLEN OG DANSK HANDELSVÆKST

Der er en meget tæt sammenhæng mellem den årlige vækst i den samlede globale eksportmængde og den årlige vækst i dansk handel (import plus eksport). Udvidelsen af de globale markeder gennem de sidste 50 år har smittet af på dansk handel, da det øger omfanget af de tilgængelige markeder for danske virksomheder, både hvad angår eksport og import.

Selv de årlige vækstrater i den globale handel påvirker danske eks- og importvækstrater. Det er naturligt, da dansk handel udgør en meget begrænset andel af global handel, mens dansk handel er afhængig af de store blokke i verdenshandlen – EU, USA og Kina – der udgør ca. 70 pct. af dansk eksport og 75 pct. af dansk import.

Dansk handelsomfang påvirkes naturligvis af meget andet end det aggregerede verdensmarked: konkurrenceevne, fald eller stigning i markedsandele, markeders udbud og efterspørgsel efter danske import- og eksportvarer mv. Men både på kort og langt sigt er der en tæt sammenhæng mellem væksten på det globale marked og væksten i dansk handel.

FIGUR 2: DANSK HANDEL OG GLOBAL HANDEL FØLGES AD

Kilde: Verdensbanken, Danmarks Statistik og egne beregninger.

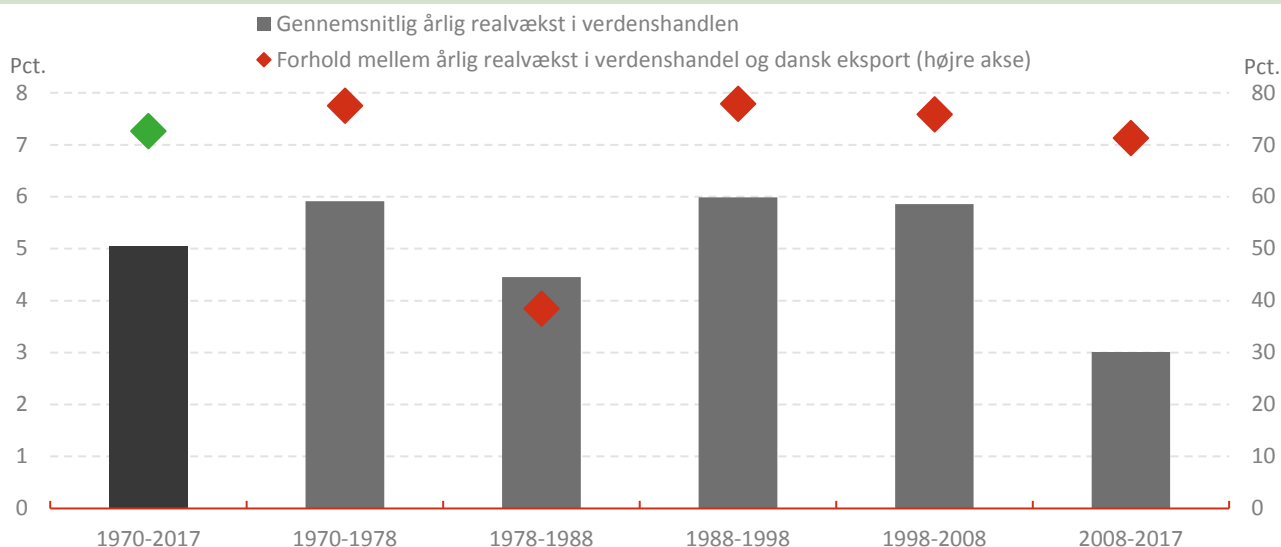
Note: Beregnet i faste priser. For Danmark vises im- og eksport. Globalt vises kun eksport, da global eksport (i princippet) er lig global import.

En simpel lineær regression af sammenhængen mellem den årlige realvækstrate i global eksport og den årlige realvækstrate i dansk samlet handel (import plus eksport) viser en signifikant korrelation på 0,726. Dvs., at stiger global eksport i et år med 1 pct. tilsiger det alt andet lige en stigning i dansk handel samme år på 0,726 pct. Det skal dog ikke tolkes som om, at bare verdenshandlen stiger med 1 pct. et givent år, så stiger dansk handel helt automatisk med 0,726 pct. det år, men derimod den gennemsnitlige historiske sammenhæng. Der er mange faktorer, der bestemmer væksten i dansk handel fra år til år.

Resultatet er næsten uændret, regressionen deles op i 10-årsintervaller. I alle intervaller på nær perioden 1978-1988 ligger korrelationen mellem 0,7 og 0,8, om end disse sammenhænge ikke længere er signifikante, da der er meget få observationer.

Der ses en tendens til en lavere korrelation i perioder med lavere vækst i verdenshandlen, men datamængden tillader ikke at fastslå, om dette er et robust resultat.

FIGUR 3: STÆRK SAMMENHÆNG MELLEM VÆKST I DANSK OG GLOBAL HANDEL

Kilde: Verdensbanken, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Note: Beregnet i faste priser. For Danmark bruges im- og eksport. Globalt kun eksport, da global eksport (i princippet) er lig global import. Sammenhængen er beregnet med en simpel lineær regression. Sammenhængen er signifikant forskellig fra nul i regressionen over hele perioden (standardafvigelsen er 0,11, t-statistik er 6,55).

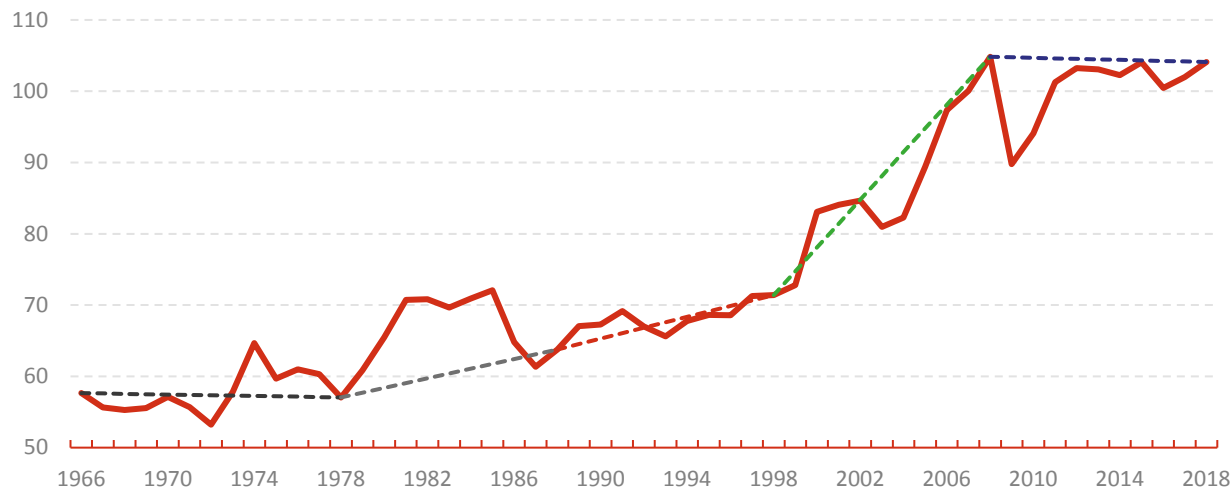
VERDENSHANDLENS BIDRAG TIL DANSK ØKONOMI ER FALDET KRAFTIGT

Som beskrevet ovenfor har globaliseringen haft stor påvirkning på dansk økonomi gennem en kraftig stigning i både import og eksport målt i forhold til BNP, som har fulgt samme udvikling på globalt plan.

Vi ser nu nærmere på, hvordan den stigende verdenshandel har skabt velstandsfremgang i Danmark. Vi deler perioden fra 1966 til 2017 op i fem nogenlunde lige lange perioder (1966-1978, 1978-1988, 1988-1998, 1998-2008 og 2008-2017). De første fire perioder er kendetegnet ved en stigende hastighed i globaliseringen (målt som handel ift. BNP), som i sidste periode er vendt til en svag tilbagegang.

FIGUR 4: FEM PERIODER MED GLOBALISERING – DEN SIDSTE I BAKGEAR

Dansk im- og eksport i pct. af BNP, løbende priser

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

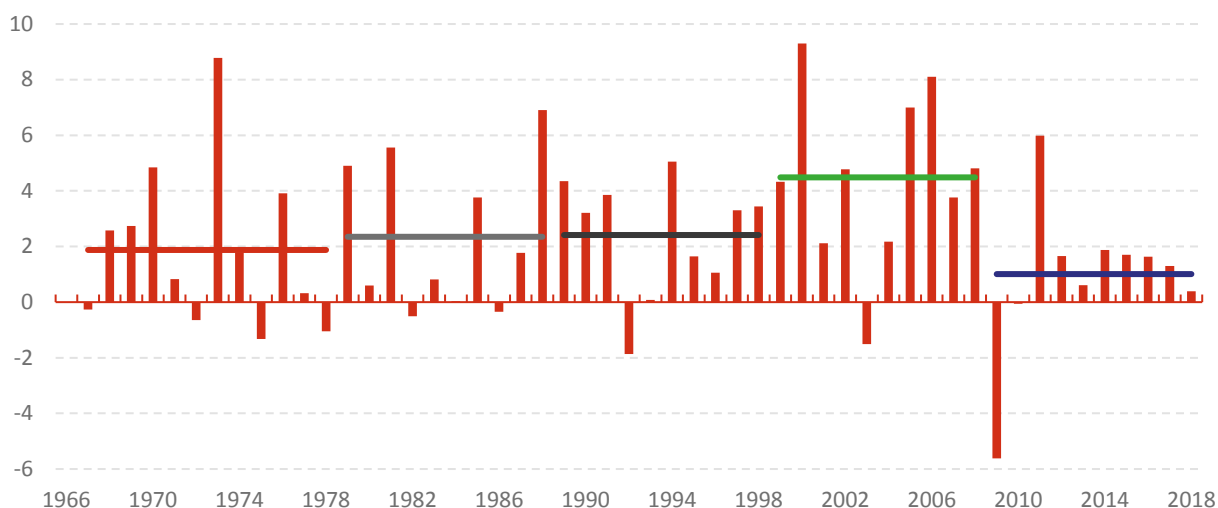
Selvom handlen er faldet siden 2008 set i forhold til BNP, har *real*væksten i handlen dog stadig været højere end realvæksten i BNP siden 2008, jf. figur 5. Det skyldes, at priserne på handlede varer og tjenester stiger mindre (eller falder mere) end ikke-handlede varer og tjenester. Derfor kan handlen målt i løbende priser stige mindre end BNP i løbende priser, mens handlen i faste priser stiger mere end BNP i faste priser.

Ikke desto mindre har mervæksten i den danske samhandel de sidste 10 år – dvs. im- og eksportvækst set i forhold til væksten i BNP – været den laveste gennem de sidste 50 år.

Vi ser nu nærmere på bidraget til dansk økonomi fra realvæksten handlen over disse perioder.

FIGUR 5: LAVESTE HANDELSMERVÆKST I 50 ÅR

Forskel på årlig realvækst i dansk handel og dansk BNP, procentpoint

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Note: Beregnet i faste priser. Handel er både im- og eksport. Linjerne viser simple gennemsnit af handelsmervæksten over de fem perioder.

Metode

For at vurdere hvad den stigende verdenshandel har betydet for dansk økonomi, tager analysen udgangspunkt i Peterson Institute for International Economics (PIIE) (2017)¹.

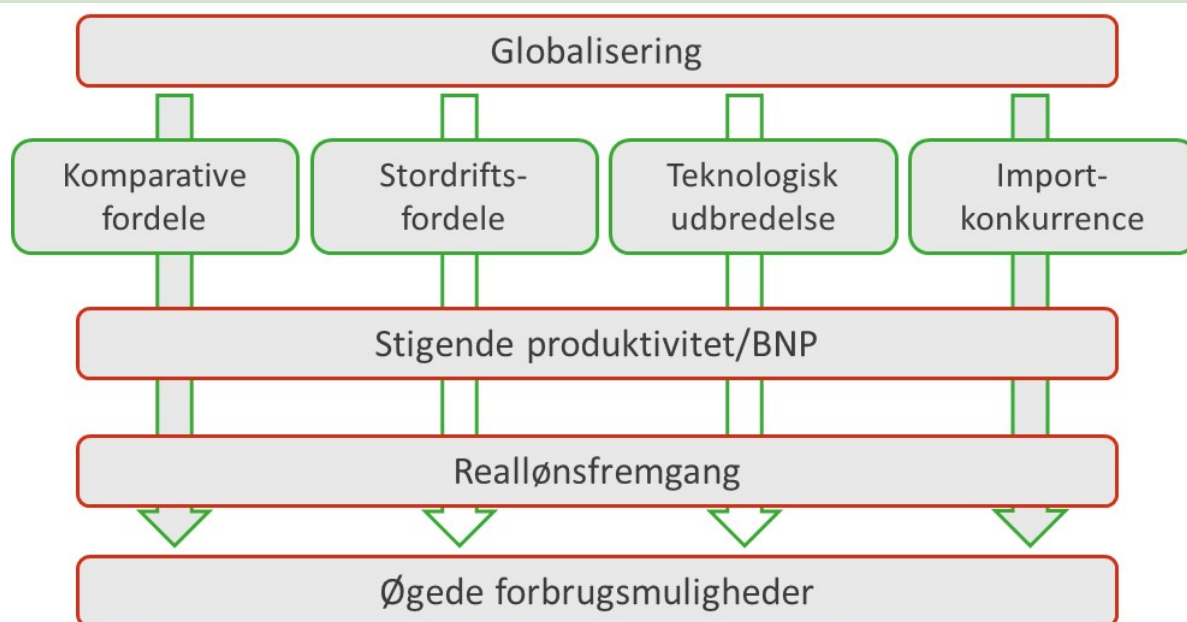
PIIE (2017) argumenterer for, at verdenshandlen er steget som følge af to hovedfaktorer; handelsliberaliseringer og teknologiske fremskridt, der har resulteret i faldende transport- og kommunikationsomkostninger.

Denne fremgang i verdenshandlen (både import og eksport) gavner ifølge PIIE (2017) økonomien gennem fire kanaler:

- 1) Udnyttelse af komparative fordele, så den internationale arbejdsdeling foregår mere optimalt.
- 2) Stordriftsfordele, der spreder faste omkostninger som fx forskning og udvikling ud over et større marked.
- 3) Teknologisk udbredelse, der øger hastigheden hvormed nye produkter og processer spredes på tværs af verden.
- 4) Importkonkurrence, der bl.a. afhjælper indenlandsk monopoldannelse og flytter ressourcer fra mindre produktive virksomheder til mere produktive samt øger forbrugerens produktudvalg og sænker priserne.

Både de eksport- og importrelaterede kanaler er med til at øge produktiviteten i økonomien, hvormed både øget import og eksport på globalt plan har positive effekter på den indenlandske økonomi som målt ved BNP og dermed andre mål som fx forbrugsmuligheder.

FIGUR 6: FRA GLOBALISERING TIL ØKONOMISK FREMGANG

Kilde: Egne illustration på baggrund af Peterson Institute for International Economics (2017).

Gennem et litteraturstudie af 12 internationale undersøgelser af stigende handels effekt på BNP, kommer PIIE (2017) frem til en gennemsnitlig effekt på 0,24. Det vil sige, at hvis handelsomfanget

¹ Peterson Institute for International Economics (2017): "The payoff to America from Globalization: A Fresh Look with a Focus on Costs to Workers", Policy Brief.

(både im- og eksport) stiger med 100 kr., stiger BNP i gennemsnit med 24 kr.²

Der er vel at mærke tale om den del af stigningen i handelsomfanget, der ligger ud over den generelle stigning i økonomien. Altså den del, der via handelsliberaliseringer og teknologiske fremskridt øger den internationale handel med mere, end den generelle vækst i økonomien.

Stiger dansk BNP eksempelvis med 10 pct. over 5 år, mens dansk im- og eksport samlet set stiger med 15 pct. over de fem år, er "merhandlen" altså 5 pct. over de fem år. Rationalet er, at en stigende økonomi også ville opleve en stigende international handel, uden at det internationale handelsomfang (set i forhold til globalt BNP) behøver at stige. Stigende im- og eksport ud over BNP-stigningen tilskrives altså det stigende internationale handelsomfang.

Lad os med samme eksempel sige, at Danmarks samlede handel (im- plus eksport) stiger fra 1.000 kr. til 1.150 kr. over de fem år – altså 15 pct. Når BNP stiger med 10 pct., skyldes de resterende 5 pct. (dvs. 50 kr.) et stigende globalt handelsomfang. Det er disse 50 kr. som følge af "merhandlen", der giver et selvstændigt bidrag til økonomien. I dette tilfælde er bidraget på 50 kr. ganget med 0,24 (tommelfingerreglen fra resultatet oven for), hvilket vil sige 12 kr.

Da der er tale om en gennemsnitlig effekt, kan effekterne både være større eller mindre, og de kan ændre sig over tid. Der er derfor tale om vurderinger med en vis usikkerhed.

De sidste 10 har givet det laveste bidrag de seneste 50 år

Metoden benyttes nu til at vurdere gevinsterne ved den stigende handel for dansk økonomi siden 1966 opdelt i samme årsintervaller som oven for.

De samlede gevinster steg gradvist fra ca. 15 mia. kr. i 70'erne, over 18 mia. kr. i 80'erne og 29 mia. kr. i 90'erne. Det svarer til, at hhv. 4,8 pct., 7,2 pct. og 9,3 pct. af den samlede vækst i BNP i perioderne kan tilskrives "merhandel" – dvs. øget omfang af verdenshandel.

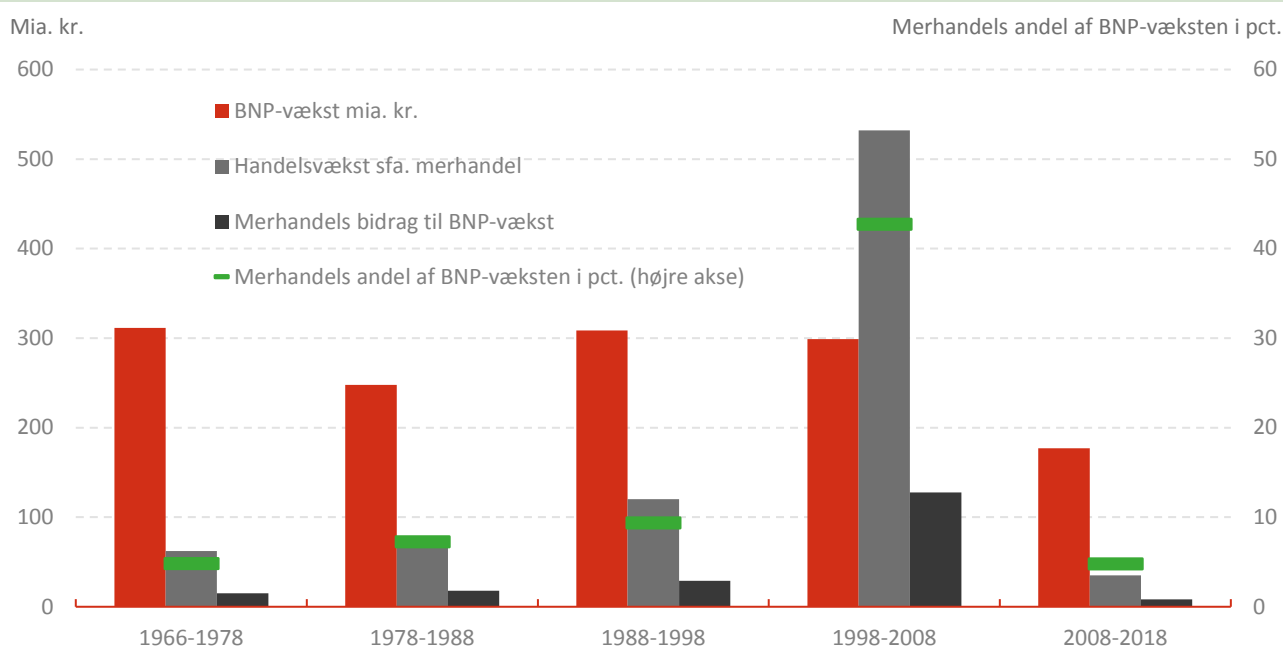
Herefter tog effekterne virkelig fart. I perioden 1998-2008 steg BNP samlet med 299 mia. kr. mens dansk im- og eksport steg med 843 mia. kr. Merhandlen var på 532 mia. kr., hvormed bidraget til væksten i perioden var på hele 128 mia. kr. Det svarer til, at 42,7 pct. af den samlede vækst i BNP i perioden kan tilskrives merhandel.

Efter finanskrisen – hvor globaliseringen har set en afmatning – har gevinsterne været meget små. Samlet set er det 8 mia. kr. i perioden 2008-2018, hvilket er det laveste over hele den 50-årige periode. Kun 4,8 pct. af væksten i økonomien kan tilskrives merhandlen.

Resultatet er kun i begrænset omfang drevet af den store nedgang i både handlen og BNP under finanskrisen. Tager vi udgangspunkt i perioden 2011 til 2018 i stedet, vurderes bidraget at være på 10 mia. kr., hvilket ligeledes svarer til 4,8 pct. af BNP-væksten i den periode.

² Samme metode benyttede vi i Xcelfuture (2018): *Sådan sikrer vi fortsatte gevinster af international handel.*

FIGUR 7: VERDENSHANDELS BIDRAG TIL DANSK ØKONOMI ER NU DEN LAVESTE I 50 ÅR

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på baggrund af Peterson Institute for International Economics (2017).

Note: Beregningerne er foretaget i faste priser.

FORBRUGSMULIGHEDER SVÆKKES AF GLOBALISERINGENS AFMATNING

For at illustrere effekterne af globaliseringen ser vi på, hvad resultaterne har betydet for danskernes forbrug. I analysen antages det, at gevinsterne af den stigende verdenshandel omsætter sig proportionalt til stigninger i det private forbrug. Den stigende handel kan omsættes til privat forbrug via lønstigninger gennem flere kanaler. Stigende eksport øger fx indkomsten gennem stigende værdiskabelse i virksomhederne, der omsættes til reallønsstigninger. Det samme gør sig gældende for importen, der fx gennem importkonkurrence øger produktiviteten, og dermed lønnen.

I hvor høj grad BNP-effekterne omsættes direkte til privat forbrug er under alle omstændigheder en approksimation.

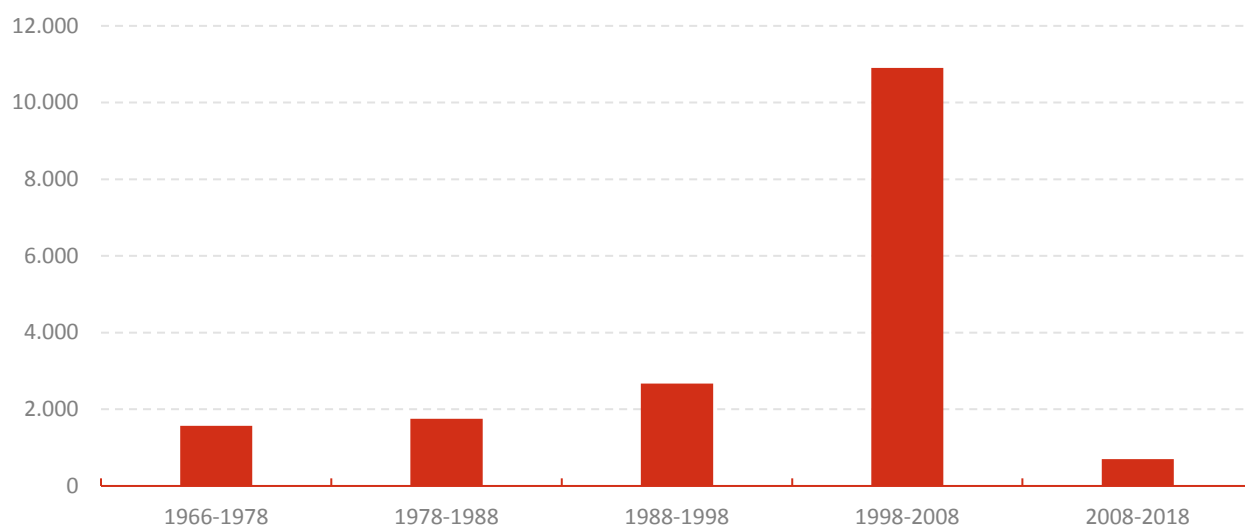
Gennem perioden er det private forbrug faldet fra 53 pct. af BNP til 47 pct. af BNP. Samtidig er befolkningen steget fra lige knap 5 mio. indbyggere til lidt mere end 5,6 mio. indbyggere. Tages der højde for disse forhold, kan vi illustrere det stigende handelsomfangs effekt på privatforbruget.

Det stigende handelsomfang har bidraget med samlet set ca. 1.600 kr. i øget forbrug pr. indbygger over perioden 1966-1978 stigende til ca. 2.700 kr. pr. indbygger i perioden 1988-1998. Den markante stigning i bidraget til økonomien i perioden 1998-2008 giver sig udslag i et øget privatforbrug pr. indbygger på hele 10.900 kr. Tilsvarende falder bidraget til 700 kr. pr. indbygger i perioden 2008-

2018.³

FIGUR 8: FORBRUGSMULIGHEDERNE HÆMMES AF GLOBALISERINGENS AFMATNING

Ekstra privatforbrug pr. indbygger som følge af merhandel, kr.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på baggrund af Peterson Institute for International Economics (2017). Beregningerne er foretaget i faste priser.

Vores forbrugsmuligheder afhænger af væksten i økonomien, som vi beskrev ovenfor. De sidste 50 år har den økonomiske vækst fået et ekstra skub fra globaliseringen, hvilket altså også har været med til at øge vores forbrugsmuligheder. Afmatningen i globaliseringen efter finanskrisen har haft en markant dæmpende effekt på væksten i vores forbrugsmuligheder. Der ligger altså et uforløst potentiale for dansk økonomi og vores forbrugsmuligheder, som kan udløses hvis globaliseringen igen kommer op i gear.

KONTAKT

JENS HJARSBECH
SENIORØKONOM
TLF. 26 19 65 25
JH@AXCELFUTURE.DK

³ Ser vi igen bort fra finanskriseperioden var globaliseringens bidrag til privatforbruget fra 2011 til 2018 på godt 800 kr.